

Hammas

Den åttonde december 1987 krockade en israelisk lastbil med två palestinska fordon och sju palestinier dödades. Israel hävdade att det var en trafikolycka. Bland palestinier spreds tanken att det var fråga om ett sabotage. Där denna tanke vann spridning på Västbanken och i Gaza uppstod kravaller som möjligen var spontana. I början kastade ungdomar sten, senare blev de beväpnade med molotovcocktails, knivar och skjutvapen.

Den första intifadan hade börjat. Den kom efter åtskilliga år av relativt lugn som rätt sedan PLO 1982 kördes ut ur Libanon i det annars olycksaliga första Libanonkriget. Upproret kom som en total överraskning både för Israel och för flertalet i PLO vars ledargarnityr nu befann sig i Tunis många timmars flygresadärifrån.

I Gaza fanns dock en man som inte blev så överraskad. Han hette Ahmed Yassin och brukade tituleras shejk (en religiös titel som inte har något med olja att göra). En vecka efter olyckan samlades några män i hans hem i ett flyktingläger i Gaza. De beslutade att se till att kravallerna inte skulle dö ut och bildade därför en grupp som i översättning kom att heta Islamiska motståndsrörelsen. När man tog begynnelsebokstäverna i de arabiska orden fick man akronymen Hamas. Ordet finns både på arabiska där det betyder iver, och på hebreiska där det betyder ondska. Somliga påstår att det var Hamas som startade intifadan, uppgifterna går isär på den punkten.

Muslimska brödraskapet

Ahmed Yassin föddes i en by strax söder om Gazaremsan i slutet på 30-talet. Vid kriget 1948 tvangs hans familj att fly till Gaza som kom att förbli under egyptisk dominans. 1952 skadade han nacken i en idrottsolycka och blev förlamad i både armar och ben. Resten av sitt liv satt han i rullstol. Samtidigt med olyckan gjorde "De fria officerarna" revolt i Egypten och avsatte den lydkonung som engelsmännen installerat. Med tiden ledde detta till att Gamal abd al-Nasser tog makten och gjorde slut på den engelska dominansen.

Yassin var en mycket viljestark man och hindrades inte mycket av sitt handikapp. Hans starka hängivenhet för islam blev snarast större av olyckan och Yassin sökte sig till Al Azhar-universitetet i Kairo (som påstås vara världens näst äldsta universitet). Detta var ett centrum för det Muslimska brödraskapet som startades av Hassan al-Banna år 1928 som en reaktion mot sekularisering och västerländskt inflytande som kommit via det engelska kolonialstyret. Al-Banna var en i raden av muslimska reformatorer som sörjde över den arabiska kulturens och ekonomins tillbakagång från dess ledande plats på 900-talet då Al Azhar grundades. Den lösning man propagerade för var en återgång till det ursprungliga islam. Ahmed Yassin blev medlem i Brödraskapet och återvände till Gaza som lärare i islam och arabiska.

Efter sexdagarskriget 1967 blev Gaza ockuperat av Israel. Yassin planerade motstånd men just då var PLO:s stjärna stigande under stöd av Nasser som för sin egen maktställning börjat förfölja Brödraskapet. Yassin bestämde sig för att handla långsiktigt. Det gällde att rusta en ny generation av krigare och man skulle inte börja med vapen utan med islam och med socialhjälp. 1973 grundade han Islamiskt centrum i Gaza och gick vidare 1979 med Islamiska organisationen – uppmuntrad därtill av Khomeynis revolution i Iran.

Vems intifada?

I och med intifadan blev militär verksamhet huvudsak för Yassin även om det sociala engagemanget fortsatte. Detta betydde att han nu kom i direkt konfrontation med PLO som också ville få kontroll över upproret. Inom PLO fanns en man som brukade kallas Abu Jihad vilket betyder Det heliga krigets fader. Han gjorde skäl för namnet. Han var outtröttligt verksam med att försöka skapa uppror, inte bara i de områden som senare skulle kallas palestinska. Han ville också avsätta ledare i flera arabländer för att skapa ett stort arabiskt rike. Det finns bedömare som menar att intifadan var så lagom spontan utan ett verk just av honom som gjort det heliga kriget till sin identitet.

PLO hade misslyckats med mycket vid denna tiden. Först hade man lidit nederlag mot Jordanien som angrep PLO militärt och körde ut dem ur sitt land 1970-71. Sedan hade man 1982 på samma sätt blivit utkörda från Libanon av Israels armé under Ariel Sharons befäl. Nu satt man i Tunis utan någon geografisk kontakt med det område man ville ”befria”.

Arafat hade två kronprinsar – Abu Jihad och Abu Iyad. Den senare tycks ha lutat åt att man borde förhandla och erkänna Israel. Splittringen inom PLO var ett faktum. Abu Jihad blev skjuten av maskerade män i april 1988 och Abu Iyad blev skjuten strax före Gulfkriget som bröt ut i januari 1991. I det senare fallet vet man att det inte var israeliska agenter som sköt. Vem som dödade Abu Jihad är oklart.

Förhandlingar och terror

Arafats ömkliga läge förstärktes av att han stödde Saddam under Gulfkriget. Sovjet gick i konkurs och arabstaterna drog in sina bidrag till PLO som tvingades till förhandlingsbordet. Därmed började Hamas få vind i seglen. Iran axlade Sovjets fallna mantel när det gällde att finansiera krig mot Israel. Men Iran skickade pengar bara till uttalat islamiska terrorgrupper – Islamiska Jihad, Hizbollah och Hamas. Det första Oslo-avtalet skrevs under i Washington i september 1993. Då var Hamas redo för sitt krig. I propagandan förklarade man att PLO hade misslyckats för att de inte var renläriga islamister. Israel skulle utplånas som stat eftersom landet sades tillhöra Allah. Kompromisser var otänkbara och förhandlingar ett svek inför Allah. På marken välldes det in självmordsbombare. Inte alla kom från Hamas men många nog. Ju bättre förhandlingar desto fler bomber.

Hamas stadga

Artikel sju i Hamas stadga från 1988 slutar på följande sätt:

Islamiska motståndsrörelsen längtar efter förverkligandet av Allahs löfte oavsett hur länge det skall dröja. Profeten, må Allah välsigna honom och ge honom frälsning, har sagt: "Domens dag kommer inte förrän muslimer bekämpar (dödar) judar, när juden gömmer sig bakom stenar och träd. Stenarna och träden kommer att säga: 'Oh muslimer Oh Abdulla det finns en jude bakom mig, kom och döda honom. Bara Gharkad-trädet kommer inte att göra så eftersom det är ett av judarnas träd.'"

Här går man i praktiken längre än till Landets återtagande – som också PLO har som oavvisligt mål. Här åberopas en kallelse från Allah *att muslimer skall döda varje jude och att hela naturen utom det okända Gharkad-trädet skall medverka*. Detta måste alltså sägas vara Hamas yttersta mål – värdiga arvtagare till Hitler. Vi måste ha klart för oss att stadgan för denna organisation uppfattas som helig text av dess medlemmar.

I mars 2004 dödades Ahmed Yassin i en helikopterattack. Hans efterträdare dödades på samma sätt en månad senare. I september 2005 utrymdes bosättningarna på Gazaremsan. Israel ville inte riskera sina soldaters liv för att hålla ordning på detta överbefolkade område. För Hamas var utrymningen en bekräftelse på att terror lönar sig.

Omedelbart efter utrymningen började raketer regna över områdena närmast Gaza, framför allt Sderot. Efter Arafats död 2004 började spänningen stiga mellan Hamas och Fatah. Hamas vann valet 2006 och 2007 rådde rent inbördeskrig mellan de båda, ett krig som Hamas vann, åtminstone i Gaza. Det som nu är aktuellt är att Hamas fått allt bättre raketer och börjar hota Ashkelon som är en stor stad med en viktig anläggning för avsaltning av havsvatten. Målet för Israels invasion sägs vara att desarmera Hamas. Någon definitiv lösning på konflikten är inte i sikte.

Sven Reichmann